

dönemelerde, partilerde görüş ayrılıkları belirir. Bunlar bazan «sapma» adını verdiğimiz biçimlerde billurlaşır ve müzminleşir. Partiler, sapmalardan arınarak yürür. Ama hiçbir parti, hiçbir zaman, sapmaya karşı *önceden* tedbir alamaz. Bütün sosyalist partilerde, devrimleri başarmış partilerde, her zaman farklı çizgiler varolmuştur. Bu çizgiler, «demokratik merkezîyetçilik» ilkesi içinde ortak hareketi yürütür. Ortak karar alınınca, herkes bunu uygulamakla sorumlu olur.

Bilinen şeyler bunlar, dinleyen kadar söyleyeni de sıkacak kadar iyi bilinen şeyler. Ama bilmek her zaman uygulamak olmuyor.

Türkiye'de de politik çizgiler gitgide keskinleşirken, temel ilkelere birleşenlerin *örgütsel* birliği bir zorunluk oluyor. Bu zorunluğu, «görüş homojenliği» gibi gerekçelerle geri itmek, cidden büyük hayal kırıklığı yaratacaktır. Fraksiyon politikası, her türlü akrobasiyle yürür. Ama gerçek politika için, **güç** gerekir. Bu güç, birleşmeyle doğacaktır. Türkiye'deki sosyalistler kendilerini politik düzeyde temsil etmek üzere kurulan partilerden öncelikle bunu bekliyorlar. ■

GÜNEYDOĞU ASYA'DA ZAFER VE ABD

Güneydoğu Asya'da Sosyalist hareketin gözkaşaştıran zaferi, dünya emperyalist sistemi ve özel olarak ABD emperyalizmi için bir dönemin daha kapandığını gösteriyor.

1950'lerin ünlü «*Domino Teorisi*», ABD'nin «dünyanın jandarması» olması gerektiğini vurguluyordu. Teori, «eğer bir ülkede komünistler yönetimi ele geçirirlerse, komşu ülkeler de teker teker komünist olur» varsayımına dayanıyordu. Bu teori, emperyalist sistemin, özellikle

sömürge ve bağlı ülkelerde ne denli köksüz olduğunun kabul edilmesine dayandırıldığı açısından da ilginçti. Ayrıca tüm bu ülkelerde kurtuluş hareketlerinin, çekirdeğini ve savaşıç kadrolarının çoğunluğunu komünist partileri veya yandaş örgütlerinin oluşturması, bu köksüz yapının doğurduğu endişeleri arttırıyordu. «Domino teorisi», bu yapı ve sistemin genel işleyişi, eğilimleri dikkate alınarak bulunabilecek yegane hal tarzının formüle edilmesiydi.

Uygulama şöyle oldu: Sömürgelere siyasal bağımsızlık tanındı, böylece emperyalizme bağımlı kukla yönetimler kuruldu. Bu yönetimlerin ayanacağı yerli egemen sınıflar, «ekonomik yardımlar» la palazlandırıldı (Truman ve Marshall planları). Sömürgeleri «muhafaza eden» askerî kuvvetler çekildi veya oldukça azaltıldı. Yerlerine kukla yönetimin dış yardımıyla ayakta tutulan, *yerel halktan oluşan işgâl kuvveti niteliğinde* orduları hizmeti başladı. Böylelikle «milliyetçi - anti-komünist»ler, Kurtuluş Savaşını sürdüren güçlere karşı harekete geçirildiler. Böylece, hem kurtuluş savaşının bir iç savaş ortamı yarattığı izlenimi verilebilme, hem de kiralık ordu başedemez hale geldiğinde ABD'nin «hür dünya» adına «iç tehdit»e karşı «taahhütlerini» yerine getirmesi mümkün olmaktadır. Bunun ayrıca, daha kârlı, daha ekonomik olmak gibi «Amerikan vergi mükelleflerine» uygun gelen bir yanı da vardı.

Hindicini halkları, işte bu «teori»yi adım adım iflas ettirdiler. Tarihin en muhteşem direnişi, «bugüne dek yenilmeyen» ABD'nin ezici yenilgisiyle birlikte, bölgenin kukla yönetimlerinin ardı ardına çöküşünü de sağladı. Kalanların hepsi de yeni duruma hızla ayak uydurabilme telaşı içindeler. Şimdi Güney Ko-

re'den Avustralya'ya, Birmanya'dan Filipinler'e kadar tüm Güneydoğu Asya'da siyasal denge altüst olmuştur. Bunun, yönetimlerin ötesinde, bizzat toplumsal yapı içinde meydana getireceği oluşumların yalnızca bu bölgeye sınırlı kalmayacağını gösteren belirtiler çoktur. Daha şimdiden «ABD taahhütleri» tartışma konusudur.

SSCB ve ÇHC'ni kuşatmak için kurulan askeri çember de fiilen kırılmıştır. Şimdi artık, *savunmaya ağırlık veren bir düzenlemenin*, uzak Pasifik adalarında kurulmak istenmesi, olayın bir diğer yönüdür.

Aslında ABD, yenilgiyi 1970 başında kabule mecbur olmuştu. O tarihte tüm çabası, sistemi bu denli sarsıncak bir çekiliş imkânı bulmaya yönelikti. 1972'de bütün Pasifik donanması ve hava kuvveti ile Kuzey Vietnam, Kamboçya'ya tarihin en yoğun bombardıman seferlerini düzenlemesinin altında bu korku yatıyordu.

Aynı yıllarda «Kissinger diplomasisi», iflas etmiş domino teorisinin gizlenmeye çalışılan paniği içinde bir nefes alma dönemi sağlamak için uygulanmaya çalışıldı. «Avrupa yılı», «Yeni Atlantik Antlaşması» ve Bay Kissinger'in dünya turları, «domino»nun yerine hangi oyunun oynanabileceğini araştırma çabasıydı.

Ortadoğu'da İsrail'in inisiyatifi kaybetmesi, petrol boykotu, Portekiz olayı, Yunan cuntasının sonu, Şili'deki «Pirus zaferi» ve daha yığınla küçük çaplı olay, emperyalist sistemin sürekli enflasyonunun ortasında, son 30 yılın patronu ABD'yi köşeye sıkıştırdı. Vietnam ve Kamboç Kurtuluş Savaşlarının tartışmasız parlaklığı, bu ABD için hayli karanlık manzarayı daha da belirginleştiren bir fener oldu. Bir ABD casus gemisinin Kamboç Ge-

cici Devrim Hükümeti tarafından enterme edilmesine karşı takındığı saldırgan tavır, bu «halet-i ruhiye»yi yansıtmaktadır.

ABD, Dünya emperyalist sistemi yol ayrımındadır.

Gerald Ford, «ABD artık Dünyanın jandarması olmayacaktır» diyor. Doğru ama eksik bir söz. Çünkü dünyanın nesi olacağını söylemiyor. Belki bunu G. Ford gibi geçiş döneminin atamalı başkanı tesbit etmeyecek. Ama büyük ihtimal, ABD'nin «dünyanın gizli polisi» olmaya hazırlandığıdır.

Kissinger, ABD'de bir dönüm noktasına geldiğini ilk anlayan ve bu geçiş döneminin politikasını çizip yürüten adamdır. O, Domino Teorisi'nde var sayılan ABD'nin görece üstün askeri-siyasi pozisyonunun artık söz konusu olmadığını görmüştü. Bunu Sosyalist ülkelerin dış politikasını ve savunmasını yönlendirenlerden de önce gördüğünü, hiç değilse daha önce harekete geçtiğini söyleyebiliriz. Bunun içindir ki girişimleri alışılmadık geliyordu. Gerçekle varsayılan arasındaki boşluğu ölçmüş, ABD emperyalizmi için kazasız, gürültüsüz, üstelik sempati bile kazandırabilecek bir örtülü çekilişi uygulamak istemişti. Teklifleri, pazarlıkları; sorunu bu biçimiyle kavramamış olanlarca «harika» bulunuyordu. Kissinger'in parlak dönemi, olaylar onun üzerinde oynadığı zeminin hangi iplere bağlı olduğunu gösterinceye kadar sürdü.

Vietnam ve Kamboçya'daki zaferler, gerçeğin kavranabilmesine en dolaysız kanıtları getirdi. Şimdi ABD'nin yenilgisi, ikliminin tüm boyutlarıyla gözler önündedir.

Kissinger'le temsil edilen geçiş dönemi bitmiştir. Kuşkusuz Kissinger'in rolü de. O artık sahneden çekilmelidir. Nitekim, ABD'de bu amaçla

yürütülen kampanya güçlenmiştir. Kissinger «şimdilik olmaz» diyor. Sahneye kimlerin, hangi rolde çıkacağı tesbit edildikten sonra olacak bu.

Vietnam yalnızca olağan üstü bir direnmenin, halkının gözyaşartıcı fedakarlığının yaratıcı örneklerini sunduğu bir mücadelenin zaferini göstermedi. Bu destanın yanısıra koca bir tarihi, emperyalist saldırılar tarihini de tüm çarpıcı, öğretici yanlarıyla 30 yılda yaşadı. Japon militarizmiyle Fransız sömürgeciliğinin ortaklaşa temsil ettikleri II. Dünya Savaşı ve öncesi emperyalist uygulamayı perişan etti. Ardından ABD'nin «yeni» emperyalizminin en modern araç ve silahlarla güç kattığı yeni yöntemlerini önce geçersizleştirdi, sonra darmadağın etti. Kısa-ça emperyalizmin bu güne kadarki tarihi pratiği, Vietnamlı sosyalistlerin önderlik ettiği Güneydoğu Asya'da, Hindicini halklarının önünde teker teker iflas etti.

ABD, bu tarih dersini, kendi tarihinin eski fakat hep canlı tutmaya çalıştığı bir sahifesinin yeni yorumuyla hazmetmeğe meyleder gibi. Monreo Doktrininin -ABD'nin geleneksel nüfuz bölgesine çekilip dünyanın geri kalan kısmıyla ilişkisini asgariye indirmesi- yeni uyarlaması, bugün, uluslararası tekellerin ABD'nde mümkün müdür? Mümkünse hangi biçim ve düzenlemelerle, hangi gerekçelerle. Ve hepsinden önemlisi nereye ve ne zamana kadar? Dünyanın kalanıyla varolan yapısal ilişkilerini bir ölçüde de olsa kısmının artık imkansız olduğu bu kadar açıktır.

Belki de «yeni bir doktrin» köşeye sıkışmış uluslararası tekellerin ABD'ni, «tehdit»e cevap vermek adına intihara eş bir çağrıda bulunabilir. «Domino»ları yıkılmış karamsar bir kumarbazdır artık ABD. Şaşkın sükutu için-

de bütün bu ihtimallere gebe, düşünmektedir.

ÖMER LAÇİNER

«YÜKSEK ÖĞRENİM VE DEMOKRASİ» KONGRESİ DÜZENLENDİ

Geçtiğimiz ayın dokuzunda, Beyoğlu Yeni Melek Sinemasında oldukça önemli bir kongre düzenlendi. Mühendis ve Mimar Odaları İstanbul Koordinasyon Kurulu, Töb-Der İstanbul Şubesi, Tüm Asistanlar Derneği İstanbul Şubesi ve İstanbul Yüksek Öğrenim ve Kültür Derneği'nin ortaklaşa düzenlediği kongre, gerek içeriği gerekse demokratik kuruluşların ortak çalışmalarına iyi bir örnek olması bakımından önemli idi. Dört demokratik kuruluşun programlarında çakışan bu konuda yapacağı ortak çalışmanın, bu kuruluşların herhangi birinin tek başına yapacağı çalışmadan daha etkin olacağı ilkesi bu kongrede doğrulandı. Kongredeki tartışmaların içeriği, kongrenin disiplini ve kongreye katılanların sayısı umulanın üzerinde iyi idi. Kongreyi sabah 10.00'dan, öğleden sonra 16.30'a kadar yaklaşık 1000 kişi izledi.

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in de bir telgraf-la başarı dilediği kongreye: Üniversite'den Prof. Ümit Doğanay, Doç. Dr. Rona Serozan, Dr. Bülent Tanör, Dr. Murat Belge; meslek odalarından Y. Mimar Yücel Gürsel ve gençlik temsilcisi olarak İ.Y.Ö.K.D'den Osman Ergin konuşmacı olarak katıldılar.

Doç. Dr. Rona Serozan ve Dr. Bülent Tanör ortak hazırladıkları tebliğde özetle şu görüşlere yer verdiler.

«KAPİTALİST TOPLUMDA BİLİM VE TEKNİK, BİR AVUÇ KAPİTALİSTİN KÂRINI DAHA ÇOK ARTTIRIRKEN, HALKIN EZİCİ ÇOĞUNLUĞUNU MADDİ VE MANEVİ SEFALETE SÜRÜKLER.